

Duurzaamheidsrisico's	
<p>Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten (StiPP) houdt in haar beleggingsbeleid, waaronder het ESG-beleid, rekening met duurzaamheidsrisico's. Deze risico's weegt StiPP af bij het nemen van beleggingsbeslissingen.</p> <p>Om risico afwegingen te kunnen maken is screening van de beleggingen van belang. Deze screening houdt in dat StiPP de beleggingen bekijkt op (mogelijke) negatieve gevolgen die ondernemingen – waarin belegd kan worden – veroorzaken voor mens, maatschappij en milieu. Op basis van een screening stelt StiPP de (potentiële) negatieve gevolgen vast en prioriteert deze in volgorde van belangrijkheid. Hierbij wordt ook rekening gehouden met mogelijk wezenlijke negatieve effecten op de waarde van de beleggingen.</p> <p>StiPP heeft in haar ESG-beleid vastgelegd bepaalde ondernemingen uit te sluiten voor opname in de beleggingsportefeuille: in deze ondernemingen wordt niet belegd. Bij andere ondernemingen wordt door middel van een dialoog getracht de negatieve gevolgen die ondernemingen veroorzaken, te mitigeren.</p>	<p>Duurzaamheidsrisico's zijn omstandigheden op ecologisch, sociaal of governancegebied die, indien ze zich voordoet, een werkelijk of mogelijk wezenlijk negatief effect op de waarde van de belegging kunnen veroorzaken</p>
Verantwoord beleggingsbeleid	
<p>StiPP voert een pensioenregeling uit waarin via de beleggingen onder andere ecologische en/of sociale kenmerken worden gepromoot. Dit betekent dat StiPP een ESG-beleggingsbeleid heeft vastgesteld, waarmee het pensioenfonds streeft om (potentiële) negatieve impact op de samenleving en het milieu te identificeren, te mitigeren en/of te voorkomen. Hierbij wordt prioriteit gegeven aan de meest materiële onderwerpen op basis van schaal, reikwijdte en onomkeerbaarheid. De thema's die voor de deelnemers van StiPP het belangrijkste zijn, worden in deze prioriteitstelling meegenomen. Dit is het thema ; 'Klimaat en duurzame energie' waarin de SDG's¹ 'betaalbare en schone energie' en 'klimaatactie' zijn opgenomen. Daarnaast zet StiPP zich gericht in om een bijdrage te leveren aan het thema 'Gezondheid en welzijn' (SDG 3).</p> <p>StiPP belegt alleen in ondernemingen die 'goed ondernemingsbestuur' nastreven en uitvoeren. Dit betekent dat StiPP verwacht van de ondernemingen waarin het fonds belegt, dat zij conform internationale standaarden handelen ten aanzien van integriteit, verantwoording en corporate governance en dat deze ondernemingen dit publiekelijk kenbaar maken. StiPP hanteert de Global Compact van de Verenigde Naties als uitgangspunt voor verantwoord beleggen.</p> <p>StiPP hanteert primair een beleggingsdoelstelling gericht op het met een aanvaardbaar risico realiseren van rendement. Daarbij</p>	<p><i>Toelichting:</i> "ESG" staat voor <i>Environmental, Sociale en Governance kenmerken</i></p>

¹ Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties:
<https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>

<p>belegt StiPP in (ecologische) duurzame beleggingen die als zodanig door EU-wetgeving geclassificeerd zijn. StiPP kan echter ook beleggingen hebben waarbij ecologische en/of sociale kenmerken niet worden gepromoot, of waarbij (nog) geen rekening wordt gehouden met ongunstige effecten op duurzaamheid.</p>	
<p>Welke ecologische en/of sociale kenmerken worden gepromoot door StiPP? StiPP heeft binnen de brede context van ESG keuzes gemaakt welke onderwerpen prioriteit krijgen. Er is besloten het thema 'Klimaat en duurzame energie' en 'Gezond en welzijn' specifieke aandacht te geven.</p> <p>Thema Klimaat en duurzame energie Klimaatverandering vormt voor onze maatschappij wereldwijd een ongekende uitdaging. Hierdoor ontstaan negatieve maatschappelijke effecten die steeds vaker ook als beleggingsrisico's (duurzaamheidsrisico's) worden gezien. StiPP ondersteunt de doelstellingen, zoals uiteengezet in het Klimaatakkoord van Parijs, om de uitstoot van schadelijke broeikasgassen wereldwijd terug te dringen.</p> <p>Thema Gezondheid en welzijn Goede gezondheid is essentieel voor duurzame ontwikkeling. Dit betreft gezondheid en welzijn voor iedereen, van jong tot oud. De formele doelstelling van SDG 3 is 'Verzeker een goede gezondheid en promoot welvaart voor alle leeftijden'. Onderliggende thema's die hierbij komen kijken zijn zeer divers. In ontwikkelingslanden wordt gekeken naar het verlagen van moeder- en kindersterfte, maar ook naar het voorkomen van epidemieën zoals HIV/aids en tuberculose. Wat dichterbij huis raakt dit thema onderwerpen zoals het terugdringen van het aantal verkeersdoden, het voorkomen van alcoholmisbruik en het verminderen van het gebruik van tabak. StiPP beoogt in brede zin hier positief aan bij te dragen, middels beleggingen die de doelstellingen van SDG 3 ondersteunen.</p>	
<p>Wat is de beleggingsstrategie van het Pensioenfonds?</p>	
<p>Welke strategie volgt StiPP om de ecologische en sociale kenmerken die het promoot te bereiken?</p> <p>Thema Klimaat en duurzame energie StiPP neemt het thema 'Klimaat en duurzame energie' mee in haar beleggingsafwegingen en de risicobeheersing door:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het meten van de CO₂-voetafdruk van de beleggingen; 2. Het vaststellen van een (reductie)doelstelling. De reductiedoelstelling is een portefeuille CO₂-voetafdruk in lijn met het Klimaatakkoord 3. Het uitsluiten van CO₂-intensieve sectoren zoals kolenmijnen; 4. Het streven naar beleggingen in de meest duurzame bedrijven (zogenaamde 'best-in-class'); 	<p><i>In de beleggingsstrategie zijn de uitgangspunten opgenomen die belangrijk zijn voor de beleggingsbeslissingen van het Pensioenfonds, zoals risicotolerantie, rendement, en toekomstige behoeften aan liquiditeit</i></p>

<p>5. Het onderschrijven van internationale samenwerking om dialoog te voeren met ondernemingen aangezien individueel geen engagementresultaten te verwachten zijn op dit thema;</p> <p>6. Kapitaal te verschaffen aan ondernemingen en/of projecten die in staat zijn om efficiënter met grondstoffen om te gaan, een transitie naar duurzame energie te realiseren of nieuwe producten en diensten te kunnen bieden (door middel van bijvoorbeeld green bonds).</p> <p>Thema Gezond en welzijn Goede gezondheid is essentieel voor duurzame ontwikkeling. Dit betreft gezondheid en welzijn voor iedereen, van jong tot oud. De formele doelstelling van SDG 3 is ‘Verzekeren van een goede gezondheid en promoten van welvaart voor alle leeftijden’. Onderliggende thema’s die hierbij komen kijken zijn zeer divers. In ontwikkelingslanden wordt gekeken naar het verlagen van moeder- en kindersterfte, maar ook naar het voorkomen van epidemieën zoals HIV/aids en tuberculose. Wat dichterbij huis raakt dit thema onderwerpen zoals het terugdringen van het aantal verkeersdoden, het voorkomen van alcoholmisbruik en het verminderen van het gebruik van tabak. StiPP beoogt in brede zin hier positief aan bij te dragen, middels beleggingen die de doelstellingen van SDG 3 ondersteunen.</p>	
<p>Wat zijn de bindende elementen voor de selectie en beleggingsbeslissingen van het Pensioenfonds? StiPP beoordeelt beleggingsbenchmarks, externe vermogensbeheerders en beleggingsinstellingen op de wijze waarop ESG geïntegreerd is in de beleggings- en beheerprocessen. Bij beleggingen die “passief beheerd” worden is hierbij de keuze voor de benchmark leidend, terwijl bij beleggingen met “actief beheer” (waaronder die in illiquide beleggingscategorieën) ESG-aspecten onderdeel zijn van het proces om beleggingsinstrumenten te selecteren. In beide gevallen wordt gekeken naar uitsluitingen, best-in-class beleid, stemgedrag, engagementbeleid en – waar mogelijk – naar positieve impact middels SDG’s.</p>	<p><i>Met bindende elementen wordt bedoeld dat beleggingen van het Pensioenfonds aan deze kenmerken moeten voldoen</i></p>
<p>Hoe wordt gewaarborgd dat de beleggingsstrategie blijvend wordt geïmplementeerd in het beleggingsproces van het Pensioenfonds? Het bestuur van StiPP stelt het strategische beleggingsbeleid, waaronder het ESG-beleid vast. Vervolgens worden er enkel beleggingsbesluiten genomen die passen binnen dit strategisch beleggingsbeleid en de beleggingsrichtlijnen. Het niet-uitvoerend bestuur houdt hierop toezicht.</p> <p>Daarnaast monitort StiPP de samenstelling van de beleggingsportefeuille op periodieke basis, waarmee zij waarborgt dat de beleggingsstrategie voortdurend in de praktijk toegepast en geïmplementeerd wordt.</p> <p>Tot slot heeft het tweedelijns-risicomanagement, c.q. de sleutelfunctiehouder risicobeheer van het pensioenfonds, aandacht</p>	

<p>voor de mate van beheersing van de duurzaamheidsrisico's binnen de beleggingsstrategie.</p>	
<p>Worden er bepaalde beleggingen uitgesloten door het Pensioenfonds?</p> <p>StiPP kiest ervoor om ondernemingen uit te sluiten die afwijken van de ESG-uitgangspunten van het pensioenfonds. Uitgesloten zijn ondernemingen die actief zijn in:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De productie, toelevering, distributie en/of verkoop van controversiële wapens: clusterbommen, landmijnen, nucleaire wapen en biologische en chemische wapens; • De productie, toelevering, distributie en/of verkoop van tabak en tabakgerelateerde producten; • Bedrijven die de UN Global Compact-principes materieel en structureel schenden. Dit zijn bedrijven waarvan bekend is dat zij de mensen- of arbeidsrechten op grove wijze schenden, ernstige milieuschade veroorzaken en/of betrokken zijn bij ernstige fraude; • De productie van kolen (kolenmijnbouw). <p>Ook zijn beleggingen uitgesloten in financiële instrumenten uitgegeven door bepaalde landen en/of bedrijven in bepaalde landen waarvoor een wettelijk besluit tot een handelsembargo door de EU (op basis van de EU-Sanctielijst) of de VN (op basis van de VN Veiligheidsraad Sanctielijst) is afgegeven.</p>	
<p>Het Pensioenfonds belegt in ondernemingen die praktijken van goed bestuur volgen. Wat is het beleid van het Pensioenfonds?</p> <p>De ondernemingen waarin StiPP belegt of zal beleggen, zijn beoordeeld op aspecten van goed bestuur door een speciale rating, namelijk de MSCI Research ESG-rating. Ingeschakelde externe vermogensbeheerders volgen deze rating en stellen deze informatie beschikbaar aan de fiduciaire vermogensbeheerder en aan StiPP.</p>	
<p>Wat is de beoogde minimale asset allocatie voor de beleggingsportefeuille van het Pensioenfonds op het gebied van verantwoord beleggen?</p> <p>StiPP herijkt periodiek (elke (circa) drie jaar) haar strategische langetermijnbeleggingsbeleid met behulp van een ALM-studie². Hieruit volgt het gewenste rendements- en risicoprofiel van het pensioenfonds met inachtneming van duurzaamheidsrisico's. Het strategische beleggingsbeleid dient vervolgens als uitgangspunt bij de vaststelling van het jaarlijkse beleggingsplan waarin per beleggingscategorie de invulling van maatschappelijk verantwoord beleggen bepaald wordt, mede afhankelijk van de implementatiemogelijkheden. Bijvoorbeeld binnen de beleggingscategorie 'staatsobligaties' is een beoogde allocatie van 20% naar 'groene obligaties' bepaald. StiPP streeft ernaar de</p>	<p><i>Onderdeel van het strategisch beleidsbeleid van het Pensioenfonds is het aanduiden van de percentages en de categorieën van beleggingen waarin wordt belegd. Dit wordt asset allocatie genoemd. In de beantwoording van deze vraag is alleen rekening gehouden met duurzaamheid, terwijl een asset allocatie ook op andere</i></p>

² ALM = asset & liability management

<p>volledige beleggingsportefeuille aan te laten sluiten bij het vastgestelde ESG-beleid van het fonds.</p>	<p><i>beleggingscategorieën wordt toegepast (bijv. verhouding van aandelen / obligaties / fondsen)</i></p>
<p>In welke economische sectoren beoogt het Pensioenfonds te beleggen? StiPP streeft een gediversifieerde beleggingsportefeuille na, waarin diverse economische sectoren zijn vertegenwoordigd. Daarnaast streeft StiPP een best-in-class portefeuille na, wat concreet betekent dat er relatief meer belegd wordt in bedrijven met hogere ESG-ratings en relatief minder in bedrijven met lagere ESG-ratings. Dit kan leiden tot over- of onderwegingen van bepaalde marktsectoren t.o.v. de reguliere marktbenchmarks.</p>	
<p>Maakt het Pensioenfonds gebruik van derivaten? Ja. Net als heel veel andere Nederlandse pensioenfonds, dekt StiPP met het oog op risicobeheersing haar valutarisico (gedeeltelijk) af door middel van derivaten (valutatermijncontracten). StiPP belegt niet in derivaten voor speculatieve doeleinden, maar doet dit uitsluitend ten behoeve van risicoreductie en efficiënt portefeuillebeheer.</p>	<p><i>Derivaten zijn afgeleide financiële producten die gebaseerd zijn op een onderliggende waarde, zoals aandelen of grondstoffen.</i></p>
<p>Op welke wijze wordt er gewaarborgd dat er wordt voldaan aan de ecologische en sociale kenmerken die het Pensioenfonds promoot?</p>	
<p>StiPP adresseert de ecologische en sociale kenmerken die het pensioenfonds promoot door middel van de volgende maatregelen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Screening - Het uitvoeren van een onderzoek naar CO₂-uitstoot en arbeidsrechten om de belangrijkste risico's in de beleggingsportefeuille in kaart te brengen. De portefeuille van StiPP wordt onderworpen aan een 'UN Global Compact-screening', waarbij wordt gekeken hoe ernstig arbeids- en mensenrechten door de ondernemingen waarin belegd wordt, geschonden worden; 2. Uitsluiting - StiPP sluit beleggingen in ondernemingen uit die een hoge CO₂-uitstoot (kolenmijnen) kennen en/of die betrokken zijn bij geconstateerde structurele arbeidsnormenschendingen; 3. ESG-integratie - StiPP beoordeelt op welke wijze ESG geïntegreerd is in het beleggingsproces van externe vermogensbeheerders; 4. StiPP voert via de fiduciaire vermogensbeheerder dialogoog met als doel om de klimaatverandering onder de aandacht te brengen en de algemene standaarden binnen een bedrijfstak of keten te verbeteren. Voor sommige dialogen wordt samengewerkt met andere nationale en internationale partijen (bijvoorbeeld in het Platform Living Wage Financials); 5. De uitoefening van stemrecht om aan te geven wat StiPP vindt van de manier hoe de ondernemingen waarin belegd wordt, met arbeids- en mensenrechten en ESG-kwesties omgaan; 	

<p>Positieve impact – StiPP wil niet alleen schade vermijden (<i>do no harm</i>), maar wil ook beleggen in positieve oplossingen. StiPP heeft de ambitie om in de toekomst te investeren door te beleggen in een thematische en/of impactbeleggingsportefeuille.</p> <p>Het Pensioenfonds ontvangt periodieke rapportages waarin de fiduciair manager het Pensioenfonds rapporteert over de wijze waarop is voldaan aan de kenmerken die het Pensioenfonds promoot. De informatie in deze rapportages wordt verstrekt door externe vermogensbeheerders en beleggingsinstellingen. De voortgang wordt periodiek bijgehouden, en de strategie en beleggingsportefeuille kan hierop worden aangepast of bijgestuurd als dat gewenst is.</p>	
<p>Is er een specifieke benchmark waaraan getoetst wordt of beleggingen in de beleggingsportefeuille van het Pensioenfonds [en de gehele beleggingsportefeuille] voldoen aan de gestelde ESG-criteria?</p>	
<p>Door het meten van de CO₂-uitstoot en deze te vergelijken met de 'EU Climate transition-benchmark' is StiPP in staat te monitoren of de reductiedoelstelling in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs wordt gehaald. Mocht dit niet het geval zijn, dan zal StiPP kijken naar additionele maatregelen om de benodigde reductie te realiseren. Voor de toetsing van de overige ESG-criteria is per beleggingscategorie een passende benchmark geselecteerd. Deze zijn te vinden in het beleggingsplan.</p>	
<p>Het Pensioenfonds belegt deels in “duurzame beleggingen” of wil hierin gaan beleggen. Hoe dragen deze beleggingen bij aan de duurzame beleggingsdoelstelling en wordt gewaarborgd dat zij geen significante schade brengen aan andere duurzame doelstellingen?</p>	
<p>In hoeverre zal StiPP beleggen in “duurzame beleggingen”? StiPP beoogt te beleggen in ondernemingen die thema's als 'Klimaat en duurzame energie' en 'Gezondheid en welzijn' belangrijk vinden. Naast deze beleggingen kan StiPP ook “duurzame beleggingen” in haar portefeuille opnemen die voldoen aan strengere criteria.</p> <p>Het Pensioenfonds heeft echter nog geen doelstelling vastgesteld ten aanzien van deze beleggingen en houdt geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.</p>	<p><i>Deze vragen zien alleen op de beleggingen van het Pensioenfonds die kwalificeren als “duurzame belegging” in de zin van de strengere criteria uit EU wetgeving, en niet op de andere beleggingen in de portefeuille.</i></p>
<p>Hoe houden het Pensioenfonds en de fiduciaire vermogensbeheerder rekening met de belangrijkste ongunstige effecten van haar beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren? StiPP houdt rekening met negatieve effecten van haar beleggingsbeslissingen op ecologische, sociale en werkgelegenheidszaken, eerbiediging van de mensenrechten, en bestrijding van corruptie en van omkoping. StiPP doet dit door in de vormgeving van het strategische beleggingsbeleid een integrale, weloverwogen afweging te maken tussen vijf aspecten: risico,</p>	

<p>rendement, kosten, benodigde governance vanuit StiPP en ESG. Het strategische beleggingsbeleid vormt het kader waarbinnen StiPP de beleggingsportefeuille beheert. Meer informatie is te vinden op www.stippensioen.nl.</p> <p>De fiduciaire vermogensbeheerder (Kempen Capital Management (KCM)) heeft ook een eigen ESG-beleid. Op www.kempen.nl is hierover meer informatie te vinden. Specifiek ten aanzien van de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren, publiceert KCM uiterlijk op 31 december 2022 meer informatie op de website. Uiterlijk op 30 juni 2023 zal KCM en/of moederbedrijf Van Lanschot Kempen ook meer data publiceren over de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingen van de klanten die KCM en/of Van Lanschot Kempen onder beheer heeft ten aanzien van het jaar 2022, voor zover deze data beschikbaar is in de markt.</p>	
<p>Hoe waarborgt het pensioenfonds het criterium dat duurzame beleggingen geen ernstige afbreuk doen aan andere duurzame beleggingsdoelstellingen?</p> <p>Duurzame beleggingen van StiPP worden gescreend om te voorkomen dat de ondernemingen waarin wordt belegd niet op andere onderdelen ernstige afbreuk doen aan duurzame beleggingsdoelstellingen. De screening is hierboven toegelicht. In alle gevallen wordt inzichtelijk gemaakt wat de grootste (potentiële) negatieve gevolgen zijn en wordt een prioritering gemaakt. Dit geldt ook voor andere beleggingen dan “duurzame beleggingen”.</p>	<p><i>Alle “duurzame beleggingen” moeten voldoen aan het “do no significant harm criterium” om te voorkomen dat afbreuk wordt gedaan aan de kwalificatie van “duurzame belegging” in de EU wetgeving</i></p>
<p>Belegt het Pensioenfonds ook in “ecologisch duurzame beleggingen” in de zin van de Taxonomie-verordening?</p>	
<p>Het is mogelijk dat StiPP (op termijn) zogenaamde “ecologisch duurzame beleggingen” in haar beleggingsportefeuille heeft of zal opnemen die voldoen aan de EU-criteria in de Taxonomie-verordening. De Taxonomie-verordening is nu nog niet geheel in werking getreden. Indien StiPP “ecologisch duurzame beleggingen” (op termijn) in haar portefeuille heeft of opneemt, zal het hierover (in ieder geval) rapporteren in haar jaarverslag en daarbij beschrijven aan welke milieudoelstelling(en) de belegging bijdraagt.</p>	
<p>Waar is meer informatie te vinden over ESG en het beleid van het Pensioenfonds?</p>	
<p>Op de website van het pensioenfonds is informatie opgenomen over het ESG-beleid en de uitvoering ervan., Zie www.stippensioen.nl. Het pensioenfonds publiceert ook informatie in zijn jaarverslag over dit beleid en de beleggingen.</p>	
<p>Disclaimer in verband met de Taxonomie-verordening</p>	
<p><i>“Het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” [in verband met milieudoelstellingen] is alleen van toepassing op de onderliggende beleggingen van de beleggingen voor pensioenregeling die rekening houden met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.</i></p>	

<i>De onderliggende beleggingen van het resterende deel van de beleggingen voor de pensioenregeling van het Pensioenfonds houden geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.”</i>	
---	--

Verklaring StiPP artikel 4 van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

Op dit moment heeft het fonds geen beschikking tot gegevens die inzicht kunnen bieden in wat de specifieke ongunstige effecten van de door StiPP gemaakte beleggingsbeslissingen zijn op duurzaamheidsfactoren. Dit betekent dat StiPP de in artikel 4 van de SFDR bedoelde verklaring over het “due dilligence” beleid met betrekking tot deze effecten niet publiceert.

Verder geldt vanaf 2023 (over boekjaar 2022) een forse rapportageverplichting voor pensioenfondsen die ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren meewegen. Er zal gerapporteerd moeten gaan worden over een groot aantal indicatoren. Het fonds is daarbij ook afhankelijk van de gegevens over ongunstige effecten die de vermogensbeheerders kunnen aanbieden. Het fonds zal toetsen of het in de toekomst aan deze rapportageverplichtingen kan voldoen en hierop waar nodig deze verklaring aanpassen.